

DOI:10.26565/2220-8089-2021-40-07
УДК: 321

Олег Сергійович Гайко

ст. викладач, к. політ.н.,
Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022,
O.Gaiko@karazin.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-9290-2658>

ПРИВАТНІ ВІЙСЬКОВІ КОМПАНІЇ ТА «ПРИВАТИЗАЦІЯ» ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ У КОНТЕКСТІ ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО НАСИЛЛЯ

Розглядаються передумови появи приватних військових компаній і приватних охоронних компаній та особливості їхнього функціонування в контексті демонополізації державного насилля. Висвітлено вплив встановлення монополії на застосування насилля в процесі формування держав сучасного типу (держав епохи Модерну). В історичній ретроспективі представлено причини формування державної монополії на застосування насилля, чинники, що сприяли посиленню королівської влади, зумовили централізацію державної влади та формування деперсоналізованих раціонально-бюрократичних державних інститутів. Проаналізовано роль війн у появі регулярних армій у контексті формування держав сучасного типу. Розглянуто вплив Холодної війни на появу приватних військових компаній та військових конфліктів низької інтенсивності, виявлено структурні передумови поширення приватних військових компаній як у розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються. Показано зв'язок між втратами державами монополії на застосування насилля та появою війн низької інтенсивності. Проаналізовано основні причини зникнення війн високої інтенсивності. Робиться висновок, що втрата державами монополії на застосування насилля не є константою, а є наслідком поширення війн низької інтенсивності, які з'являються через втрату переваг у веденні війн високої інтенсивності.

Ключові слова: приватні військові компанії, приватні охоронні компанії, монополія на застосування насилля, демонополізація державного насилля, «приватизація» воєнних конфліктів, держава.

Як цитувати: Гайко, О.С. 2021. Приватні військові компанії та «приватизація» воєнних конфліктів у контексті демонополізації державного насилля. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, серія «Питання політології»* 40: 58-65. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-07>

In cites: Gaiko, O. 2021. Private Military Companies Companies and The «Privatization» Of Military Conflicts in the Contex of the Demonopolization of the State Violen. *The journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series «Issues of Political Science»* 40: 58-65. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-07>(in Ukrainian).

Останніми десятиліттями у світі все більш актуальною стає проблема існування приватних військових компаній (ПВК), збільшується кількість військових конфліктів, у яких помітну роль відіграють ПВК. Досить широким є спектр послуг, які надаються ПВК, зокрема: охорона важливих об'єктів,

забезпечення безперебійного функціонування стратегічної інфраструктури, супровід конвоїв, розмінування, тилове забезпечення, охорона морських суден, підготовка особового складу урядових збройних сил та поліції, розвідка, бойове застосування, тощо. Широкою є географія участі ПВК у військових конфліктах протягом кінця ХХ початку ХХІ століть: територія колишньої

© Гайко О.С., 2021.

Югославії, Ангола, Республіка Сьєрра-Леоне, Колумбія, Афганістан, Ірак, Нігерія, Конго, Сомалі, Лівія, Сирія та інші.

Окрім зростання кількості ПВК, помітною стає тенденція збільшення приватних охоронних компаній (ПОК), які спеціалізуються на наданні охоронних послуг щодо захисту майна фізичних і юридичних осіб та забезпеченні безпеки для приватних осіб чи співробітників певних організацій. Активна участь приватних організацій у військовій та правоохоронній сферах, які традиційно належали до базових державних функцій і розглядалися в якості монополії на застосування насилля держав протягом Нового часу, все частіше аналізується в якості «приватизації» приватним сектором базового державного функціоналу у військовій та правоохоронних сферах, що може свідчити про поступову втрату державами монополії на застосування насилля. Одним із найбільш відомим прихильником тези про «приватизацію» державних функцій є К. Крауч (Crouch 2009: 386-391).

У більш широкій теоретичній перспективі «приватизація» застосування насилля часто розглядається в контексті послаблення держави як ефективного суб'єкта внутрішньої та зовнішньої політики через масштабні трансформаційні процеси у світі після завершення Холодної війни (глобальний вільний ринок, економічна та культурна глобалізація, інформаційна революція, тощо). Виходячи з такої позиції, поступова «приватизація» застосування насилля розглядається як процес демонополізації сфери насилля, що своєю чергою відбиває загальну тенденцію початку ХХІ ст. – втрата державної монополії в низці сфер (інформаційній, стратегічній інфраструктурі, охорони здоров'я, тощо), поступове послаблення ефективності державного управління в низці сфер, які традиційно розглядалися в якості державної прерогативи на тлі зростання ефективності управління з боку приватного капіталу; такий поступовий програш держави в контексті ефективності приватним організаціям обумовлює загальну тенденцію – послаблення позицій держав у низці сфер та поступове «відкриття» цих сфер для приватного капіталу.

Проблематика сучасних приватних військових компаній та «приватизація»

військових конфліктів представлено в роботах П. Зінгера, В. Палки, Ф. Шрайера, М. Капаріні.

У статті ми плануємо розглянути причини і виявити можливі наслідки зростання чисельності приватних військових компаній та приватних охоронних компаній у контексті демонополізації застосування насилля державами, проаналізувати, яким чином встановлення монополії на застосування насилля зумовило появу сучасної нам держави та державних інститутів. Для досягнення поставленої мети ми будемо опиратися на підхід військово-податкової теорії держави щодо специфіки встановлення монополії на застосування насилля та її зв'язок із появою централізованих державних інститутів епохи Модерну (Ч. Тіллі, В. Мак-Ніл, М. ван Кревелд).

Війни, податки та бюрократія: поява держави Нового часу

Аналізуючи демонополізацію державного застосування насилля варто сконцентрувати увагу на виявленні базових історичних передумов, які зумовили встановлення державної монополії на застосування насилля, та простежити, яким саме чином встановлення монополії на застосування насилля детермінувало появу держав Нового часу, які досягли ефективності у сфері управління, раціоналізації та структуризації соціальних практик, спираючись на достатньо дієві державні інститути.

Сучасний політичний дискурс отримав у спадок від юриспруденції ХІХ ст. уявлення про договірний характер походження державної влади. В рамках цього уявлення держава формуються в результаті певного суспільного консенсусу, який концептуалізується у вигляді своєрідного соціального контракту, що в свою чергу формалізуються у вигляді базових нормативно-правових актів держави, що мають засадничий характер для функціонування державного апарату. В цій перспективі ліберальні юристи ХІХ ст. продовжували розвивати базові положення договірних теорій походження держави ХVІІ-ХVІІІ ст.; саме завдяки зусиллям юристів ХІХ ст. отримує поширення в соціально-політичних та правових дисциплінах теоретичний спадок представників договірних теорій походження держави ХVІІ-ХVІІІ ст.

Протягом ХХ ст. в політичній теорії розвиваються підходи, які розглядають

особливості формування держав епохи Модерну, ці теорії зводяться до декількох принципових положень: по-перше, сучасні централізовані держави з'являються в Новий час на Заході Європи; по-друге, виникнення держав сучасного типу зумовлено встановленням монополії на застосування насилля; по-третє, специфічною особливістю держав Нового часу є наявність раціональної бюрократії; по-четверте, одним із найбільш важливих чинників, що детермінував процес формування держав Нового часу, є капіталізм.

Теоретичну основу для розвитку зазначених вище теорій заклали роботи М. Вебера, який визначав державу сучасного типу через монополію на застосування насилля та наявність раціональної бюрократії, приділяючи особливу увагу розвитку капіталістичних відносин в якості однієї з базових передумов для формування держав сучасного типу (Вебер 2013). Подальший розвиток уявлення про те, що особливістю держав Модерну є монополія на застосування та наявність раціональної бюрократії, отримує у військово-податковій теорії держави, яка в рамках макроісторичного підходу концептуалізує генезу становлення і розвитку держав Модерну. Представники військово-податкової теорії держави відстоюють тезу про те, що формування і подальша еволюція держав сучасного типу безпосередньо зумовлені формуванням монополії на застосування насилля, всі основні функції держави є похідними від базової функції – ведення війн. Основні положення військово-податкової теорії держави висвітлені в роботах Ч. Тіллі (Tilly 1990, Tilly 1985), В. Мак-Ніл (Mc Neill 1982), роль війн і монополії на застосування насилля в процесі формування централізованої держави висвітлено в роботах М. ван Кревельда (van Creveld 1991, van Creveld 1999).

Відповідно до військово-податкової теорії, держава Нового часу з'являється внаслідок двох масштабних трансформацій: криза феодалізму (XIV-XV ст.) та революція у військовій справі (XVI-XVII ст.).

Криза феодалізму зумовлює послаблення середньовічного універсалізму (проект Імперія і папські претензії на панування) та партикуляризму (позиції феодальної аристократії) при одночасному

політичному та економічному посиленні королівської влади. Більш впливові позиції королівської влади закріплюються юридично в правовому положенні *rex est imperator in regno suo* (король є імператором у власному королівстві), а пізніше запит на легітимізацію, все більших претензій на владу з боку королів формалізується теорією суверенітету, яка позиціонує короля в якості суверена (персоналізований суверенітет), який є джерелом найвищої влади в межах визначених кордонів королівства.

Революція у військовій справі XIV-XVII ст. виявилася у появі та поширенні застосування артилерії та вогнепальної зброї, що надало можливість озброювати велику кількість солдатів, які могли бути швидко навчені використовувати вогнепальну зброю. Застосування артилерії та вогнепальної зброї знижувало залежність королів від добре підготовленої феодальної кавалерії, тепер король міг спиратися не на соціальну страту вправних і підготовлених воїнів, а на кооптованих колишніх селян, яких можна було відносно швидко підготувати до використання вогнепальної зброї і швидко поставити в стрій в якості бойової одиниці.

Суть військових трансформацій XIV-XVII ст. зводилась до витіснення феодальної кавалерії королівською піхотою в якості найбільш ефективного бойового формування, що в поєднанні з економічним послабленням феодалів обумовило початок процесу маргіналізації середньовічних феодалів як впливового суспільного стану.

Поширення вогнепальної зброї вимагало постійного збільшення чисельності армій, оскільки недостатньо висока точність озброєння компенсувалася кількістю озброєння для ураження цілі. Наявність великої кількості солдатів обумовлює необхідність ієрархії, дисципліни і субординації для виконання бойових завдань і для можливості управляти армією на полі бою. Саме ієрархія і дисципліна перетворює армію на організаційну структуру, в якій кожен окремий солдат являє собою гвинтик у великому і складному механізмі, що називається армією. Така ситуація принципово відрізняється від середньовічних феодальних військ, у яких кожен воїн являв собою автономну бойову одиницю і

діяв на власний розсуд, спираючись на конкретні навички і хоробрість. У нових, великих за чисельністю, арміях хоробрість і конкретні навички кожного конкретного солдата починають відігравати меншу роль, ніж ефективність армії як організаційної структури. Війна початку Нового часу перетворюється в протистояння організаційних систем, де шанси перемогти має та організаційна структура, яка виявляється більш ефективною та більш забезпеченою ресурсами.

Отже, армії початку Нового часу стають великими за кількістю і спираються на артилерію та вогнепальну зброю, однак такі армії потребують значних ресурсів. Якщо в феодальному середньовіччі король міг виділяти землю за службу феодалу, а далі феодал сам за рахунок ренти зі своєї землі озброював себе, то на початку Нового часу король мав фінансувати утримання армії (купувати озброєння, форму та харчування солдатів, оплачувати будівництво військових об'єктів, тощо), що потребувало значних ресурсів, які регулярно мали надходити для утримання армії. Таким ресурсом стають регулярні податки; система оподаткування формується внаслідок збільшення потреби у значних фінансових ресурсах для утримання армій на початку Нового часу.

Приватні військові компанії та державна монополія на застосування насилля

Перші приватні військові компанії з'являються в 1960-х рр.; однією з перших найвідоміших ПВК прийнято вважати британську *Watch Guard International*, однак кількість ПВК і ПОК починає стрімко зростати в 1990-х – на поч. 2000-х рр. На сьогоднішній день у світі діють сотні ПВК і ПОК, починаючи від невеликих компаній і завершуючи численними компаніями, які укладають контракти і надають послуги державним збройним силам.

З метою кращого розуміння специфіки ПВК варто розглянути базовий функціонал, який вони виконують. Дослідник приватних військових/охоронних компаній П. Зінгер пропонує класифікацію ПВК залежно від типу послуг, які ці компанії надають:

1. Безпосередня участь у бойових діях, приватні військові компанії застосовують в якості бойових підрозділів.

2. Консалтингові послуги, які включають у себе консультування з низки військових питань та забезпечують послуги з військового навчання персоналу.

3. Послуги у сфері військової підтримки, що включає в себе забезпечення логістики, ремонт техніки, розвідку.

Подібна класифікація вичерпує базові послуги, які надають приватні військові/охоронні компанії (Singer 2008).

Послугами приватних військових компаній переважно користуються держави, однак помітною є різна мотивація щодо використання таких послуг залежно від типу держав (індустріально розвинута держава чи держава, що розвивається) (Paika 2021).

Індустріально розвинуті держави переважно звертаються до послуг приватних військових компаній через такі причини:

1. Соціально-політичні. Індустріально розвинуті держави значною мірою є залежними від виборців, що може створювати серйозні обмеження для ведення війн через відсутність підтримки війни у виборців. Приватні військові компанії дають можливість проводити бойові дії без використання власних збройних сил чи в поєднанні із обмеженим власним військовим контингентом.

2. Обмеження на рівні міжнародного права. Можливість держави проводити війни суттєво обмежується нормами міжнародного права, відповідно, може з'являтися мотивація воювати не власними збройними силами, а залучати приватні військові компанії.

3. Міжнародні політико-економічні наслідки. Оголошення війни може бути обмежене економічними та політичними санкціями, враховуючи небажані економічні та політичні наслідки на рівні міжнародних відносин держави зацікавлені в тому, щоб вести війну опосередковано, не власними збройними силами, а силами третіх сторін, такою стороною може бути приватна військова компанія.

4. Можливі репутаційні втрати. Проводячи військові кампанії держави можуть зіштовхнутись із проблемами репутаційного характеру, оскільки в уявленні світового співтовариства такі дії можуть бути розцінені як агресивні та неконструктивні, відповідно, суспільна думка за межами держави являє собою певне обмеження

можливості для проведення військових дій за участю офіційних збройних сил.

У свою чергу, держави, що розвиваються, змушені звертатися до послуг приватних військових компаній через такі причини:

1. Відносно слабкі і малоефективні державні інститути не дозволяють забезпечити монополію на застосування насилля в межах визнаних державних кордонів, відповідно, неможливість повноцінно контролювати власну територію мотивує звертатися за допомогою третьої сторони, якою і може бути приватна військова компанія.

2. Відсутність кваліфікованих фахівців, які мають бойовий досвід, знання і навички використання сучасних озброєнь у власних збройних силах, мотивуючи держави звертатися до приватних військових компаній як з метою використовувати їхніх фахівців для безпосередньої участі у бойових діях, так і для навчання власних військовослужбовців/поліцейських.

Приватні військові компанії досить успішно діють у військових конфліктах як через можливість кооптувати добре підготовлених професіоналів у військовій справі, так і через специфічний характер сучасних військових конфліктів, а саме – сучасні війни визначаються низькою інтенсивністю бойових дій (Sutherland 2021). У класичних війнах (високої інтенсивності) приватні військові компанії, які на полі бою діють в якості добре підготовленої піхоти, не могли б відігравати вирішальну роль, оскільки значну роль відігравало важке озброєння, ресурси та логістика. Саме специфічний характер сучасних військових конфліктів після Другої світової війни (низька інтенсивність бойових дій) обумовлює можливість ефективно застосовувати приватні військові компанії на полі бою, що, в свою чергу, призводить до демонополізації функцій державного насилля, оскільки в питаннях ведення війни у держав з'являється конкурент – приватна військова компанія. На нашу думку, причини появи війн низької інтенсивності пов'язані зі специфічними геополітичними умовами Холодної війни та її наслідками.

По-перше, Холодна війна являла собою політико-ідеологічне, економічне та військове протистояння двох наддержав

(США і СРСР) після і внаслідок Другої світової війни, яка не змінила полярність політичних курсів цих держав. Ці наддержави мали багатомільйонні армії, велику кількість важкого озброєння, ядерну зброю та власні системи колективної безпеки (НАТО та Організація Варшавського договору). Жодна з країн в історії людства не мала такого військового потенціалу, який мали США та СРСР під час Холодної війни, відповідно, можливість прямого військового протистояння між цими державами була малоімовірна, оскільки вона закінчилась би тотальним знищенням людства. Але війна була малоімовірною не лише між США та СРСР, а й між державами, які входять до зони впливу цих наддержав. Виявилася досить специфічна ситуація – війни між найбільш економічно та індустріально розвинутими державами стають малоімовірними. Класичні війни (високої інтенсивності) були досить витратними в плані ресурсів і потребували активного використання найбільш сучасних технологій у війні.

По-друге, відбувається зростання чисельності держав у другій пол. ХХ ст. внаслідок процесу отримання незалежності колишніми європейськими колоніями у 1960-1970-х рр. (процес підтримуваний США та СРСР виходячи із власних ідеологічних та геополітичних причин), розпаду Югославії та СРСР. Значна частина новоутворених держав зіштовхується з проблемою ефективності державних інститутів і, як наслідок, неспроможності забезпечувати монополію на застосування насилля. Оскільки з другої половини ХХ ст. існують значні міжнародні обмеження для ведення війн, то слабкі і малоефективні держави не відчувають серйозної зовнішньої загрози, яка ставила би під питання можливість їхнього подальшого існування. Протягом Нового часу держави постійно знаходились у стані зовнішньої загрози, що мотивували їх мати сильні збройні сили, проводити економічні/політичні/військові реформи для того, щоб мати можливість дати гідну відсіч у випадку збройної агресії, якщо ж держави виявлялися неспроможними військовим шляхом захистити себе, то вони просто зникали. В другій половині ХХ ст. ситуація принципово змінюється, і слабкі держави отримують можливість існувати.

По-третє, під час Холодної війни індустріально розвинуті держави суттєво покращили якість життя і здійснили демографічний перехід, що веде до зростання цінності людського життя та, як наслідок, – поширення у суспільстві пацифізму, тобто неспідтримка війн, неготовність нести соціально-економічні витрати пов'язані із війною. Значна частина індустріально розвинутих держав, розуміючи малоімовірність зовнішньої військової загрози через членство в системі колективної безпеки (НАТО), починають суттєво скорочувати витрати на оборону, особливо після завершення Холодної війни.

Отже, можемо зазначити, що війни високої інтенсивності, що потребують величезних ресурсів, використання найбільш сучасних технологій у військовій сфері та зумовлюють погіршення якості життя населення, зникають, а їм на зміну приходять війни низької інтенсивної, що призводять до поступового ослаблення монополії на застосування насилля. На нашу думку, демонополізація застосування державою насилля не є константою, держави зможуть легко повернути собі монополію на застосування насилля в тому випадку, коли вигоди від проведення війн високої інтенсивності переважатимуть витрати.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Crouch, C. 2009. “Privatised Keynesianism: An Unacknowledged Policy Regime”, *The British*

Journal of Politics and International Relations 11: 382-399.

2. Вебер, М. 2013. *Господарство і суспільство*. Київ: Всесвіт

3. Tilly, Ch. 1990. *Coercion, Capital, and European States, AD 990–1990*. Cambridge: Basil Blackwell.

4. Tilly, Ch. 1985. “War Making and State Making as Organized Crime”. In: Peter B. Evans, Dietrich Rueschemeyer, and Theda Skocpol (eds.): *Bringing the State Back In*. Cambridge: Cambridge University Press

5. McNeill, W. H. 1982. *The Pursuit of Power: Technology, Armed Force, and Society since A.D. 1000*. Chicago: University of Chicago Press

6. vanCreveld, M. L. 1991. *The Transformation of War*. New York : Free Press

7. vanCreveld, M. L. 1999. *The Rise and Decline of the State*. Cambridge University Press

8. Singer, P. W. 2008. *Corporatewarriors. The Rise of the Private Military Industry*. NewYork: Cornell University Press

9. Pałka, W. 2020. “The Awakening Of Private Military Companies”, *Warsaw Institute*. 20.08. URL: <https://warsawinstitute.org/awakening-private-military-companies/>

10. Sutherland, M. 2021. “Market for force: the emerging role of private military and security companies in contemporary conflicts”, *Security Distillery*. 31.03. URL: <https://thesecuritydistillery.org/all-articles/market-for-force-the-emerging-role-of-private-military-and-security-companies-in-contemporary-conflicts>

Стаття надійшла до редакції 05.10.2021.

Стаття рекомендована до друку 19.10.2021.

Oleg Gaiko

Assistant professor in Political Science,
V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine,
O.Gaiko@karazin.ua,

<https://orcid.org/0000-0001-9290-2658>

PRIVATE MILITARY COMPANIES AND THE “PRIVATIZATION” OF MILITARY CONFLICTS IN THE CONTEX OF THE DEMONOPOLIZATION OF THE STATE VIOLEN

The prerequisites for the emergence of private military companies and private security companies, the features of their functioning in the context of the demonopolization of state violence are considered. The influence of the establishment of a monopoly on the use of violence in the process of the formation of states of the modern type (states of the Modern era) is highlighted. In a historical retrospective, the reasons for the formation of a state monopoly on the use of violence, factors that contributed to the strengthening of royal power, led to the centralization of state power and the formation of depersonalized rational-bureaucratic state institutions are presented. The role of wars in the emergence of regular armies in the context of the formation of modern-type states is analyzed. The influence of the Cold War on the emergence of private military companies and low-

intensity military companies is considered, structural prerequisites for the spread of private military companies both in developed countries and in developing countries are identified. The connection between the loss of the monopoly on the use of violence by states and the emergence of low-intensity wars is shown. The main reasons for the disappearance of high-intensity wars are analyzed. It is shown that the loss of a monopoly on the use of violence by states is not a constant, but is the result of the spread of low-intensity wars that arise due to the loss of advantages in waging high-intensity wars.

Keywords: *private military companies, private security companies, monopoly on the use of violence, demonopolization of state violence, "privatization" of military conflicts, the state.*

REFERENCES

1. Crouch, C. 2009. "Privatised Keynesianism: An Unacknowledged Policy Regime", *The British Journal of Politics and International Relations* 11: 382-399.
2. Weber, M. 2013. *Economy and Society*. Kyiv: Vsesvit (in Ukrainian).
3. Tilly, Ch. 1990. *Coercion, Capital, and European States, AD 990–1990*. Cambridge: Basil Blackwell
4. Tilly, Ch. 1985. "War Making and State Making as Organized Crime". In: Peter B. Evans, Dietrich Rueschemeyer, and Theda Skocpol (eds.): *Bringing the State Back In*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. McNeill, W. H. 1982. *The Pursuit of Power: Technology, Armed Force, and Society since A.D. 1000*. Chicago: University of Chicago Press.
6. vanCreveld, M. L. 1991. *The Transformation of War*. New York : Free Press.
7. vanCreveld, M. L. 1999. *The Rise and Decline of the State*. Cambridge University Press.
8. Singer, P. W. 2008. *Corporate warriors. The Rise of the Private Military Industry*. New York: Cornell University Press
9. Pałka, W. 2020. "The Awakening Of Private Military Companies", *Warsaw Institute*. 20.08. URL: <https://warsawinstitute.org/awakening-private-military-companies/>
10. Sutherland, M. 2021. "Market for force: the emerging role of private military and security companies in contemporary conflicts", *Security Distillery*. 31.03. URL: <https://thesecuritydistillery.org/all-articles/market-for-force-the-emerging-role-of-private-military-and-security-companies-in-contemporary-conflicts>

The article was received by the editors 05.10.2021

The article is recommended for printing

19.10.2021.

Олег Сергеевич Гайко

ст. преподаватель, к. полит. н.,
Харьковский национальный
университет имени В. Н. Каразина,
площадь Свободы, 4, Харьков, 61022,
O.Gaiko@karazin.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-9290-2658>

ЧАСТНЫЕ ВОЕННЫЕ КОМПАНИИ И «ПРИВАТИЗАЦИЯ» ВОЕННЫХ КОНФЛИКТОВ В КОНТЕКСТЕ ДЕМОНОПОЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО НАСИЛИЯ

Рассматриваются предпосылки возникновения частных военных компаний и частных охранных компаний, особенности их функционирования в контексте демонополизации государственного насилия. Освещено влияние установления монополии на применение насилия в процессе формирования государств современного типа (государств эпохи Модерна). В исторической ретроспективе представлено причины формирования государственной монополии на применение насилия, факторы, которые способствовали усилению королевской власти, обусловили централизацию государственной власти и формирование деперсонализированных рационально-бюрократических государственных институтов. Проанализирована роль войн в появлении регулярных армий в контексте формирования государств современного типа. Рассмотрено влияние Холодной войны на возникновение частных военных компаний и военных компаний низкой интенсивности, выявлено

структурные предпосылки распространения частных военных компаний как в развитых государствах, так и в развивающихся государствах. Показано связь между потерей государствами монополии на применение насилия и возникновением войн низкой интенсивности. Проанализировано основные причины исчезновения войн высокой интенсивности. Показано, что потеря государствами монополии на применение насилия не является константой, а является результатом распространения войн низкой интенсивности, которые возникают из-за потери преимуществ в ведении войн высокой интенсивности

Ключевые слова: *частные военные компании, частные охранные компании, монополия на применение насилия, демополизация государственного насилия, «приватизация» военных конфликтов, государство.*